

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor
Negyedévre	4
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	20 kor
Negyedévre	5
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	22 kor
Negyedévre	6

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Meglátás minden nap a hétévi kiadás után utáni napok kivételével.

Beszerzési és kiadóhivatal: Nagyvárad, Apáczai-utca 8.

A szerkesztőség kérésre visszajár vagy megírására nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, nov. 9.

Politikai jegyzetek.

— Saját politikai tudósítónktól. —

Budapest, nov. 9.

A politikában e héten minden csendes volt. A harcosok visszadugták hüvelyébe szabályukat, vezérek a felirati javaslatokkal foglalkoztak. A képviselőházra is az unalom árnya borult. Szavazások folytak két ülésen s a pár honatyának, a ki a ház tárgyalásain jelen volt, nem akadt más dolga, mint az előre kinyomatott cédulák bedobása a szavazó urnába.

Érdekes eseménynek említhetjük fel, hogy a jobboldal ismét a régi képet vette fel magára. Csupa rég ismerős arcot láttunk a kormányparton. Ennek a magyarázata pedig az, hogy az ujonczok távollétükkel tündökölték. Meg is szólalt a kormány lapjaiban a tárogató hangja, mely nagyobb buzgalomra hívja fel, a csatára — úgy látszik — nem igen alkalmas ujonczsereget.

Mint fentebb említettük, a pártok vezérei a felirati javaslatok elkészítésével foglalkoztak. Ezek még nem kerültek a nyilvánosság elé, de annyi kiszivárgott már belőlük, hogy nagyobbára közgazdasági kérdésekkel foglalkoznak. A szabadelvű párt nem annyira közgazdasági helyzetünk ijesztő képének feltárását, mint inkább a lassu javulás orvosszereinek feltüntetését tűzi ki feladatául. Sürgős és intenzív orvoslást sürgetnek az ellenzéki válaszfeliratok. E tekintetben a nép-

párt járt elől, — míg a függetlenségi párt ezuttal a közjogi gravamenek egész raját sorolja fel s ezzel indokolja további passzívítását is a közösügyi kérdésekben. A feliratokban ezuttal nélkülözni fogjuk a választási atrocitások feletti panaszokat, a mi — úgy látszik — arra mutat, hogy a tiszta választás reménye teljesedett. Ambár 56 mandátumnak, tehát a mandátumok nyolczadrészének kérvénnyel való megtámadása ellenkezőre mutat.

A felirati vita csütörtökön veszi kezdetét.

Fontosabb politikai mozzanat a fővárosban e héten tehát nem történt. Történt azonban a vidéken egy, mely bár ha egyelőre nélküli is a politikai aktualitást, mégis nagy figyelmet érdemel, mert előre látható következményei politikai színezetűek. Gróf Tisza Istvánnak a biharmegyei gazdasági egyesületben tett indítványáról van szó, a mely látszat szerint a gazdák érdekeit óhajtja megvédelmezni a börze visszaélései ellen, valójában pedig támadás az agráriusok ellen.

Régi panassza a gazdáknak, hogy a határidő üzlet visszaéléseivel szemben teljesen védtelenek, hogy a gabona ár hullámzása a fővárosi tőzsdén nem a természetes befolyásoló okok szerint történik, hanem tisztán egy pár nagy börziár akaratára szerint.

Sőt az elővételi üzleteknél is a gazda issza meg a levét akkor, ha nem képes a saját földén termő oly minőségű búzát szállítani, mint a minőre kötelezte magát, ellenben a jobb minőségű szállí-

tásánál kárpótoltva nem lett. Minthogy pedig a minőség, a börzén felállított 76½ kgrammos átlag szerint méretek, akárhányszor előfordult, hogy a termelő nehezebb sulyu búzát adott át a határidő leteltével, mint a mire kötelezve volt. Es ezért kárpótoltva nem lett. Könnyebb sulyu búzát pedig nem szállíthatott.

Ennek megakadályozását czélozza — látszat szerint — Tisza István gróf indítványa. Kimondatni óhajtja ugyanis, hogy az elővételi üzletekből eredő szállításoknál azon esetben, ha a termelő az átlagosnál nagyobb sulyu búzát szállít, a vevő által kgrammonként kárpótoltassék. Ez az indítvány rejtett czéllal az agráriusok ellen fordul, akik az egész fedetlen határidő üzlet eltörlését követelik. Beavatott körökben pedig szintén érezték, hogy a termelők érdekében valamit tenni kell s ezért nem is vonakodtak volna a tőzsde visszaélései ellen erősebb eszközökről gondoskodni.

Az agráriusok már-már diadalukat ülték, midőn gróf Tisza István ez indítványa napvilágra jött. Ez az indítvány lesz úgy látszik az első összeütközési pont az agráriusok és merkantilisták között. Az előbbieket nem fogják hagyni egykönnyen a dolgot, mert ez az indítvány a gazdáknak mit sem használ. Az indítvány különben meg lett vitatva a tőzsdei körökben is. A coulissierek elkeseredve harcolnak ellene és sztrájkjal fenyegetőznek, de senki sem ijed meg tőlük, majd adják még ők alább is.

E közgazdasági esemény után parlamenti multunk egyik legkiválóbb tagjával

A „TISZÁNTÚL” TARCZÁJA.

Cyrano de Bergerac.

Rostand regényes színműve. A Szigligeti-színházban először adták 1901. nov. 9-én.

Ragyog fel még egyszer, te csodás fényű, csillogó, pompázó romantika! Emelkedjenek fel újból régen rombadőtt várkastélyaid. Oda, a kirgő erkélyre szálljon vissza valahonnan a tulvilágból a szőke várkisasszony. A talán szintén prózaivá vált hold kapja vissza régi ábrándos, szerelemre készítő sugarait s a völgyből bukkanjon fel régen összetört lantjával a hegedős, a troubadour.

Dal, szerelem, lovagi játék, leányrablás és életre-halálra vivott párbaj, hősi harcok, féktelenül gögös nemesek s olvadékony kisasszonyok: elő, elő miadl Cyrano de Bergerac, a lovag és költő, a hős és szerelmes, a fékezhetlen és mégis olvadékony Cyrano kiszállt sirjából s hódító utra indult a világon. Megrezdült csörömpölő fegyvere, megzördül összetört panczéja; mindkettő olyan különösen hangzik a mai világban. Cyrano urat azonban ez nem zavarja. Büszkén, könnyed fejmozdu-

lattal körülfekint s aztán mintha valami régi, régi emléket keresne . . .

Szívemben, mint apró ezüst harang
Függ a neved Roxánom . . . s mert beteg
Vagyok a vágytól s folyvást reszketek,
A csengetyű szél és a tiszta hang
Roxán nevével eszonditi szüntelen!

Roxán: Cyrano tragédiája. Roxán: a nő komédiája. Egy asszony, a ki előbb az érték-telen szép külsőt szereti s csak akkor akarná becsülni a nemes, lángszellemű lelkét, mikor már késő. És egy férfi, a ki ebbe a nőbe halálosan szerelmes, feláldoz érte mindent s még sem bírhatja őt soha. Lángész, de — csunya. Lovagias, rettentetlen — de egy nő engedelmes gyermekké teheti. Csodás alkotásokra van hivatva — de egy nő szeszélye, az imádott nő előszeretete a szép külső és nem a nemes lélek iránt kizökkenti pályájából s szétporlik, mint az üstökös.

Ez a Cyránók tragédiája. Ez volt régen, ez ma is. Csak hogy hajdan szebben játszódtott le a tragédia: nem a jelenkor prózai szürkesége fődte be a históriát, hanem ragyogó fényét reaszngározta a csillogó, dicsőséges romantika. Hadd lássuk újra ezt a kort! J lenj meg,

bohémek lovagias fejedelme, Cyrano! Fel a függönyvel!

Rostand darabjának első felvonása 1640-ben játszák, a Burgund-palota termében, mely színelőadásokra van berendezve. Lassan gyülekeznek a közönség s míg az előadás kezdődik, tréfálkozásokkal, ingerkedésekkel töltik az időt. Megjelenik egy páholyban a bájos Roxánis, Cyrano rokona és ideálja, de megjelennek azok is, a kik Roxánért versenyeznek: Guiche gróf s a szép külsejű, de szellemileg nem valami magas fokozott Christian.

Várják Cyránót is. A büszke lovag multkoriban tehetségtelennek találta Montfleury színészt s megtiltotta neki, hogy színpadra lépjen. Ime, ma fellép Montfleury s Cyrano még mindig nincs sehol. Már kezdődik is az előadás, családva beszélnek Cyránóról, mikor a földszint mélyéből egy dühös hang hallatszik:

Nem megtiltottam, hogy játszsza, zsvány? . . .
Azt várod tán, pimasz, hogy a botom
Végig nyújtózzék zsíros hátadon?

Egy bot, aztán egy kar, egy félrecepott süveg, egy rettenetes orr s egy torzonborz

Női Triko Blousok, Szoknyák, Hárász és Posztó kendők. Fél árban.

Teljes tisztelettel 232 1-9

Fábry testvérek.

Tulhalmozott raktár miatt, az összes raktáron levő árú leszállított árban adátanak el Fábry testvérek áruházában, Nagyvárad, Olaszi Fő-utca.

Telefon szám 76.

Eladásra kerülnek: 3000 darab Férfi ing, 2000 darab Kalap és Sapka, 5000 pár Női, Férfi és Gyermekek bőr és posztó cipők, nagymennyiségű Keztyűk, Harisnyák, Téli alsó ingek, Nadrágok, Gyermekek Trikók, Barchetek, Bélésárúk, Flanell és Plüsch Takarók, Pokróczok stb. stb.

kell toglalkoznunk. Ugron Gábor az, ki úgy látszik, politikai visszavonulását fokozatosan hajtja végre. Már a nevével és eszméivel megválasztott csoport le is tette az Ugron nevet, s ezentul *Szederkényi-párt* néven fogja végigküzdeni a parlament izzó csatáit — Ugron Gábor nélkül. Ugron pedig visszavonul a politikától, elkeseredetten. A fenséges sas szárnycsattogásait a magasból — nem halljuk többé.

Ennél nagyobb veszteség alig érheti az új parlamentet.

A felelősség kimondása.

Városszerte általános megütközést és kínos benyomást keltett Papp Miklós kir. pénzügyigazgatónak a közigazgatási bizottság ülésén előterjesztett azon javaslata, hogy a felgyülemlett állami adók erélyesebb behajtása céljából *Bordé* Ferencz adóügyi tanácsokra mondják ki a felelősséget.

Az egyenes adók kezeléséről szóló 1883. évi törvény szerint joga van a felelősség kimondására a közigazgatási bizottságnak, azonban eddig még csak a falusi bírókra, egyes makacs adófizető községekben alkalmazták, de egy olyan, népes, különféle terhekkel agyonboldogított városban, mint Nagyvárad, még nem volt reá példa.

Mert mit jelentene a felelősség kimondása? Azt, hogy a kir. pénzügyigazgató elárasztaná állami végrehajtókkal a várost és szólna a dob s a szegény emberek utolsó butorait elkótyavetyélnék az árverési hyénák között.

S ha még lenne valami eredménye ezen végrehajtások nagyrészenek? De a tapasztalat azt mutatja, hogy a hol már árverezni kell adóért, ott még az árverési költség sem térül meg rendszerint s egy adófizetővel kevesebb lesz. Az adóhátralékot pedig csak le kell iratni.

Nagyváradon még azért is absurdum

volna a felelősség kimondása, mert azok az adatok, amelyekre a pénzügyigazgató javaslatát alapította, *csak a papiroson léteznek, a valóságban nem állanak meg.*

Óriási összegre rug ugyanis a bevehetetlen adó, amelyet azonban évek óta nem vezetett keresztül a városi adóhivatal és a pénzügyigazgatóság. Ez összegeket évről-évre átvezetik, daczára, hogy igen sok ilyen adóhátralékosnak új adója nincsen is s a hátralékot le kellett volna már írni. Ezek az összegek aztán nagyon magasra emelik az adóhátralékok végösszegét s ok nélkül a legszigorubb intézkedésekkel sujtják az adózó polgárokat.

A másik körülmény az, hogy a kint levő adóhátralékok tetemes részére nincsen fedezet.

A város végrehajtói ugyanis nem ragaszkodnak szorosán a törvényhez. Számtalan 40—50 frtos adóhátraléknál lefoglalnak 15—20 frt értékű butort, de nincsenek tekintettel arra, hogy mit mond a törvény, hány tagja van a családnak s ehhez képest mi volna az a legszükségesebb házi butor, amely nem képezheti végrehajtás tárgyát. Ha ezeket pontosan figyelembe vennék a végrehajtók, sok szegény embert megkímélnének a különben is eredménytelen és céltalan zaklatástól.

Nagyvárad város polgársága a múltban, minden drákói szigor alkalmazása nélkül teljesítette a legnehezebb viszonyok között is polgári köteleességeit. A hónap-ról-hónapra előterjesztett adatok szerint ez évben sem maradt el az adófizetésben, mert a fentebbi adatokból kitűnik, hogy az az óriási hátralékos összeg csak lát-szólagos, amely a helytelen kezelésből ered.

A jövő havi közigazgatási ülésen ismét tárgyalásra kerül a famozus javaslat; addig lesz alkalma a kir. pénzügyigazgatónak meggyőződni arról, hogy ha a behajthatatlan, továbbá a fedezettel nem bíró, különösen régiebb időből származó hátralékokat leütik a hátralék összegéből,

olyanra olvad össze a valódi és behajtható hátralék, a melyhez nincs szükség erőszakra és állami végrehajtóra.

Addig pedig ne zaklassuk a terhekkel különben is már existenciájában meg-támadott polgárságot.

Gróf Apponyi Albert — v. b. t. t.

Gróf Apponyi Albertet, a képviselőház elnökét a király valóságos belső titkos tanácsosi méltósággal tüntette ki. Gróf Apponyi Albert Eberhardról, hol most néhány napig időzött, ma érkezett a fővárosba s a Pannonia-szálló-beli lakásán tegnap kapta meg a kinevezéséről szóló királyi kéziratot. Az összes politikai körökben — pártkülönbség nélkül — a legnagyobb örömet s meglepedést keltette gróf Apponyi Albert kitüntetése s kétségtelenül ugyanezt a hatást fogja kelteni az egész országban. Közéletünk számos kitűnősége kereste fel tegnap délután gróf Apponyit lakásán, hogy neki gratuláljon; este a szabadelvű párt klubjában a jelenvolt miniszterek és képviselők halmozták el Apponyit szerencsekívánataikkal. A kitüntetésről szóló királyi kéziratot a hivatalos lap *vasárnapi* számában fogja közölni. A titkos tanácsosi esküt a jövő héten teszi le gróf Apponyi a király kezébe.

A nyitramegyei főispán lemondása.

Mint a Budapesti Levelező értesíti, *Thuróczy* Vilmos nyitrai főispán beadta lemondását a belügyminiszternek, aki azt elfogadta. A lemondás oka a választásokban keresendő, a mennyiben a főispán hibájának róvják fel akét nemzetiségi képviselő megválasztását és oka az a vihar, amely Nyitravármegye október 30-iki közgyűlésén tört ki, amikor gróf Eszterházy János erős támadást intézett a kormány ellen.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3—5 10 kr-ért. Kedden és csütörtökön d. u. 5 óráig 20 kr-ért. Más időben 50 kr.

hajusz bukkannak fel és egy széken állva fel-tűnik Cyrano.

A közönség zugolódik és sértegetni próbálja a lovagot. Hanem ez kardjára üt s arra csend lesz. A kardnak nagy volt mindig a tekintélye s Montfleury legokosabbnak találja, ha megugrik. Egyik vicomte meg akarja sérteni Cyránót s legérzékenyebb oldalán érinti: hetykén elébe lépve kijelenti, hogy:

— Önnek az orra nagy.

Cyrano végignéz rajta s nem fortyan haragra; sőt kitanítja, hogyan beszélhetett volna az ő orráról sértőleg, de szellemesen? Mondhatta volna:

Barátilag: »Hisz findzsájába ér!

Igyék vederből, abba belefér!

Kíváncsian: »Mit rejt e hosszú tok?

Tollszár van benne, vagy gyaníthatok

Papírvágó kést, ollót is talán?

Kecsteljesen: »Ön nagy barátja, lám,

A madaraknak! Póznát tart nekik,

Hol magukat jól kipihenhetik!

Föllengzően: »Hatalmas, büszke orr,

Egy teljes náthát csak a bösz, komor

Mistráltól kapsz! Más szél ott meg sem érzik!

Tragikusan: »Vörös tenger, ha vérzik.»

Hadászilag: »Szuronyszegezve áll!

Lovasroham ilyet készen talál!

Végül, torzítva Pyramus kriáját:

»Ez dulta szét az a cz harmoniáját,

E szörnyeteg! . . . Pirul az áruló!

Igy ömlött volna szájából a szó,

Ha volna önben szellem és tudás.

De szellemet, boldogtalan dudás,

Ön sose látott s tán azt tudja csak,
Hogy hülye fráter is lehet lovag!

A vicomte azonban tovább kötődik, úgy hogy Gyranónak kifogy a türelme s kardot rántva kijelenti:

Vivok s balladát csinálók önnek

Egy füst alatt! S a vers végén döföm meg!

A párbaj amugy romantikusan rögtön megtörténik, Cyrano viv és balladát szaval s épp a végén leszurja a vicomtot:

Hivd a gyóntató papom!

Vár az Isten trónja székén!

Egy-kettő . . . Topp, angyalom,

Megdöftem a versem végén.

Taps és éljenzés; a hölgyek különösen elvannak ragadtatva s mind Cyránót magasztalva távoznak. Cyránót azonban kétség lepi meg; barátjainak, Le Bretnek sötét hangon vallja be, hogy szereti Roxánt, de reménytelenül. Ugyan hogyan is merne remélni olyan hatalmas orral minő az övé? E kétsézeskedés közben érkezik Roxán duennája s urnője nevében találtat kér. Cyrano az üzenetet szerelemre magyarázza s boldogságának nincs határa. Egy kalandos vallalat kínálkozik: száz orgyilkossal van alkíma szembeállani. Rögtön nekivág de a duennával megtízteni Roxánnak, hogy másnap reggel találkozni fog vele Ragueneau bolijában. Roxán szereti . . . Roxán nevével győznie kell.

Most? Mennydörgők, villámokat dobálok!

Egy hadsereg kell . . . azzal szóba állok . . .

Széjjel verem mind, tönkre zavarom,

Van tíz szívem és két tuczat karom!

Nem törpéket hasítok ketté . . . Mások

Hadd jöjjenek . . . Hol vagytok, óriások?

Igy megy egymaga száz ellen.

A *második* felvonás Ragueneau péküzletében játszik. Érdekes alak ez a Ragueneau. A sütőmesterség prózája mellett költészetéről ábrándozik, maga köré gyűjti Páris valamennyi potyázó poétáját, azok verseit élvezi és élvezeti velük a maga verseit és — süteményeit. Persze hogy ez utóbbiakat jobban és szívesebben élvezik, mint a pékverseket.

Itt találkozik Cyrano Roxánnal. Reménykedve, epedve fogadja, reményét még táplálja Roxán kijelentése:

— Szeretek . . . valakit ki erről mit se tud . . . de tudja nemsokára, mert sajnálom a szegény fiut . . . az ön ezredében szolgál . . . ugy tudom, éppen az ön csapatjában vitéz kadét . . . Lángész, lélek árad rajta szét . . . Bátor, nemes, valódi dalia . . .

Cyrano boldogan mosolyog . . .

— És szép nagyon . . .

— Szép? kiált föl Cyrano és elsápadva felugrik. Vége a szép álomnak. Roxán nem Cyránót szereti, hanem a cizfra Christiánt, a ki most lépett be Cyrano s a gascogneiek híres verekedő századába. Minthogy nem gascognei, sok kihívásnak, veszélynek lehet kitéve társaitól s ezek ellen kéri Roxán Cyrano oltalmát —

A politika kulisszái mögül.

— Fővárosi tudósítónktól. —

A magyar katolikusoknak nagy hete volt az imént elmúlt. Első sorban természetesen azért, mert e héten tartották meg a fővárosban a kath. kongresszust, de kétségkívül azért is, mert e héten az üresedésben volt három püspöki szék megkapta a maga főpásztorát.

* * *

Dr. **Várossy Gyula** és **Széchenyi Miklós** kinevezésével két elsőrendű egyházi paedagogiai állás üresedett meg. A Pazmaneum és a budapesti papnevelő igazgatói állása.

A Pazmaneum igazgatóságára **Walter Gyula** esztergomi kanonokot jelölték, inkább valószínű azonban, hogy **Walter** körülményeinél fogva a budapesti papnevelő vezetését fogja átvenni.

* * *

A szabadelvű párthoz ismét meghonosítják a szokásos szerdai társas vacsorákat. Eppen a minap tárgyalták ezt a dolgot a klub társalgójában.

A csoporthoz verődött **Szell Kálmán** kormányelnök is. **Münnich Aurél** előadta, hogy a szállodás úgy mint az előző esztendőben, most is 12 forintot számít egy teritékért és nagyon sóhajtván hozzá tette:

— *Drága biz az, a mióta kompatibilisek vagyunk*

— *Igazad van, — jegyezte meg **Biró Lajos** — szegény az ország, nem járja, hogy egy vacsoráért ilyen tengernyi pénzt dobjunk ki.*

— *De hiszen miniszterek időnek ilyen alkalmakkor a körünkben — veti ellen **Szöcs Pál**, a mire **Szell Kálmán** ezzel fejezte be a vitát:*

— *Magam is sokallom ezt az összeget. Elég lesz 5—6 forint is. Egyébként pedig mi ezeken a vacsorákon csupán mint egyszerű párttagok vagyunk jelen.*

* * *

Az első választási napra vonatkozó petíciók végső határnapján rendkívül élénk élet

uralkodott a kurián. Az iktatóban képviselő képviselőnek adta a kilincset. Ott járt a Ház majdnem két harmada, meggyőződést szerzendő, vajjon mandátuma ellen nem adtak-e be petíciót.

Az eddigelő beadott petíciók száma ötvenhat.

Ez bizony elég nagy szám: nyolczadrésze az összes mandátumoknak, — furcsa világot vet a választások tisztaságára.

A legérdekesebb petíció a *magyar-csékei*. Ebben a kerületben **Kovács Dénes dr.** hírlapíró küzdött Kossuth-párti programmal **Fassie Tódor** kormánypárti ellen.

Ezt a választást a csékeiek megtámadták. A petícióhoz **Nemes történeti képfestő** mesteri rajzokat készített, a melyek a választás szituációit mutatják be teljes hűségükben.

Az ügy maga rendkívül szigorú bíró kezébe került, **Beck Hugó**ba, a ki — úgy beszél ezt bírói körökben — olyannyira kemény ember, hogy halálos ítéleteknél soha kegyelemre nem szavaz.

A nagyváradi lat. szert. székeskáptalan ujonnan rendezett könyvtára.

Ismerteti: **Zsák I. Adolf.**

II.

(Könyvtári helyiség. Rendezési elv.) A könyvtári helyiség a székesegyház nyugati oldalán levő kápolna fölött van és három különböző nagyságú, egymásba nyíló, magas, hét ablaktól világított, boltozott teremről áll; a közfalak méternél vastagabbak és nagy, szárnyas, festetlen tölgyfaajtókkal vannak ellátva. A középső teremben egy márvány, nyitott kandalló látható; mellette egy, a templom szentélyébe nyíló, vegyes színű karikára tagozott, üvegfestményű ablak mélyed a falba. A lépcsőház gyengén világított szűk csigalépcsővel van ellátva; melyet a könyvtártól egy szazados, hatalmas, vas rácsos ajtó választ el. — A termekben a falak mellett festetlen deszkából készült, csaknem boltozatig érő könyvvállványok emelkednek, nemkülönben a középső és az északi terem közepén is van egy-egy állvány; melyek mind mozgó rendszerben épülvék és fogazattal ellátva. A falazat további puszta részeit **Ipolyi gyűjteményéből** származó, történelmi s rokon jeleneteket,

alakokat stb. ábrázoló rézkarcok, metszetek és színnyomatu képek díszítik. A butorzat többi részei néhány borszék, két ugró létra; az első teremben egy asztal a szükséges író és ragasztó szerek és eszközökkel, továbbá ugyanitt két, egymással szemben álló díszes üvegszekrény. — Ha az első teremből végig tekintünk az egész könyvtáron, impozáns benyomást nyer a szemlélő; mely erejében képzelhetőleg is csak nyerni fog, ha a boltozatok a tervezett ideillő díszes és művészi freskókkal lesznek ellátva. (Megbocsát nekem **Bunyitay Vincze** kanonok ur ó Nagysága, hogy ez ünnepélyes pillanatban egyik titkát napfényre hozom, t. i. egyik neves fővárosi festővel már elkészítette a freskófestésre vonatkozólag a költségvetést és a tervet.)

De szóljunk már valamit a rendezésben követett elvekről is. A ki napjainkban egy könyvtár rendezésnek feladata előtt áll, ugyancsak választhat a »modern« rendezési elvek és rendszerek bőségében; a különböző kérdések halommal tolnak elébe: melyiket válassza a divatos *felállítási* módok közül? a *szakrendszert*-e, melyről oly souverain eksklusivitással szeretik ma hirdetni, hogy »egyedül jogos«? vagy a *nagyság, alfabet, chronologia*, avagy talán a *beérkezés* szerint való felállítást? Hát *katalogust* melyet kedvel: *helyrajzi* (Standorts), *tárgyi* (catalogue raisonné), vagy *alfabetikus*? Ha a felállítást illetőleg a *szakrendszerre*, a *katalogust* pedig a tárgyra (szak) eseti választása, úgy a tudományok *ideális felosztásának* a barátja-e, vagy csupán a könyvtár *anyagának* megfelelő felosztásának a híve? Ha az előbbi, akkor kit követ a tudományok felosztásában? *Aristotelest*, a *Skholasztikusokat*, *Bacot*, *Leibnitzot* vagy *Comte*-t?

Nincs elegendő terünk azon nézetünk indokolására, hogy mily anomaliák származtak volna abból, ha az »egyedül« jogos modern rendszert a *szakrendszert* a *mi konkrét esetünkben*, a *magá egészében* igyekeztünk volna keresztülvinni. Nem az újatmondás ingere, nem a könyvtári technika legújabb vívmányainak kicsinylése, annál kevésbé pedig a mozdulni nem akaró konzervativizmus mondatja ezt velünk, hanem egyedül könyvtárunk *speciális és folyton azonos* körülményeinek kényszerítő hatalma; a melyeknek az együttthatása alatt mi a következő eljárást követtük: először is a selectio folyamán a kettős (duplum) és a hiányos példányokat, a kéziratokat, az 1711. előtti magyar nyelvű nyomtatványokat, az ugynevezett inkunabulumokat és az apróbb nyomtatványokat külön válogatva, külön gyűjteményekbe helyeztük, a többi anyagot pedig a *nagyság* és a *beérkezési, felállítási* módok

Christián számára. Cyrano keserűen mosolyog s megígéri.

Guiche gróf jön. Megtudta, hogy Cyrano az éjjel száz embert vert szét egymaga (azóta nagyobb dolgot is művelt!) s most jön, hogy a bibornokhoz szerződtesse udvari költőnek. Cyrano nem megy, mert többre becsüli barátai körében a függetlenséget, mint a bibornok kegydíját. S bemutatja társait a grófnak egy remek kis versben:

Ezek a gascognei legények,
S Castel-Jaloux a kapitány.
Hazug és hős bennük a lényeg . . .
Nemesek mind: szörnyű szegények,
De a lelki büszke, vidám.
Gémlábu sasok, csodalények . . .
Mint bős, dobogó hadi mének,
Ugy járnak a harc piaczn
S nekivágnak a kard tömegének!
Ezek a gascognei legények!

Guiche hosszú orral távozik. Cyranóra azonban ma még egy próba vár. Christián meg akarja mutatni új társainak bátorságát s Cyranót bosszantani kezd az orrával. A kadétkok előre remegnek, mit fog ezért csinálni a hős. Valóban, Cyrano rárohan Christiánra, de mikor megtudja, kivel áll szemközt, legyőzi féktelen haragját.

— A szívemre, gyermek! Ölelj meg, én vagyok a bátyja . . . A Roxáné!

A *harmadik* felvonásban kiderül, hogy még az eddigiekénél is nagyobb dolgokat cselekedett Cyrano Roxánéért.

Roxán romantikus hölgy s azt hiszi, hogy ha valaki szép, annak okvetlenül okosnak és szellemesnek is kell lennie. Christiántól szintén megköveteli, hogy legyen okos és szellemes; Christián ellenben keservesen tapasztalja, hogy a szellemesség sehogy sem megy. Cyrano segít rajta. Ő csinál neki szép, szellemes verseket, azokkal büvíli el Christián a leányt. Sőt egy ábrándos este, mikor a homály eltakarja az arcot, Cyrano és Christián a Roxán erkélye alá húzódnak. Cyrano Christián hangját utánzóva, gyönyörű és szellemes beszéddel egészen elragadja a leányt, úgy hogy az kész csókot adni. A csókot természetesen már az igazi Christián veszi át.

Végül a legnagyobb áldozatot is meghozza Cyrano. Guiche gróf ostromai elől menekülni akar Roxán; Cyrano megteszi, hogy titokban összeesketteti őket egy pappal s a ki megakadályozhatná: Guiche gróftól ő maga tartóztatja fel, míg a házasság megkötetik. Guiche azzal áll bosszut, hogy a kitörő harcban elsőnek küldi a gascognei kadétkok századát.

A fiatal párnak válnak ell. Roxán Christiánt Cyranóra bizza s Cyrano meg is igéri, hogy Christián gyakran fog levelet írni.

A *negyedik* felvonásban megtudjuk, hogy Christián leveleit megint csak Cyrano írta. De Christián keserves fölfedezésekre jut. Megtudja, hogy Cyrano ezer veszély közt juttatta el a leveleket Roxánhoz: a spanyol seregen kellett mindennap kétszer keresztül szöknie érte. Mi képes erre a szinte örületes vakmerőségre, ha nem a szerelem? Megérkezik Roxán is, átszökve

az ellenség sorain s bevallja, hogy Christián levelei vonzották ide.

Azért jövök most, hogy pirulni láss!
Azért jövök, hogy nekem megbocsáss!
— S ó Christián, hallgatnod kell a szóra,
Mert meglehet, hogy ez a végső óra! —
Bocsásd meg azt a sértő, balga tettem,
Hogy csak az arcod szépségét szerettem!
Férjem! . . . Uram! . . . Győztél magad felett!
Nem szeretek mást, csak a lelkedet! . . .
. . . kebleden pihennék
Még akkor is, — nem bánt e gondolat —
Ha rút lennél egy röpke perc alatt!

Christián becsületes lelke nem tűr több tetetést. Elmond mindent Cyranónak, rábeszéli ezt, valljon be mindent Roxának s legyenek boldogok. Cyrano megtántorodik egy percre; már-már mindent megmondana Roxának, mikor sortűz dördül a közelben s a kadétkok holtan hozzák be Christiánt. Szegény ifju szándékosan kereste a halált az ellenség közelében. Most már nincs helye Cyrano vallomásának: maradjon a holt férj ez, a minek Roxán hitte. Cyrano ünnepélyesen megerősíti, hogy Christián nemes lélek, nagy költő, magasztos szellem volt.

A spanyolok támadnak. Cyrano a kadétkokkal elkeseredve vág közéjük, hadakozás közben szavalva:

Ezek a gascognei legények,
S Castel-Jaloux a kapitány
Gémlábu sasok, csodalények,
Ezek a gascognei . . .

kombinálásából származó rendszer szerint állítottuk fel a három teremben, még pedig minden második kötetét egy végtelen számsor megfelelő nyomtatott számjegyével jelölve. **Katalogusunk** a felállítás rendszerének megfelelően szintén kombinált: diósgyőri papírra nyomtatott czédula katalogus alfabetikus és helyrajzi, egyúttal ezenkívül készül még egy a könyvtári anyag szempontjából vett szakjegyzék. Ha még azt mondjuk, hogy magyar és latin inkunabulumokból, továbbá a kéziratokból egy külön *Cimeliotheca*-t állítottunk fel, úgy mi sem gátol abban, hogy immár a könyvtár anyagának az ismertetésére térjünk.

* * *

(A könyvtár anyaga.) A könyvtár 10,531 kötetből áll. Ez összegbe nincsenek betudva a külön felállítást nyert duplum kötetek, melyek a hiányos munkákkal együtt mintegy 1200-ra mennek. A fenti 10,531 kötet legnagyobb része (egyház, nemzet, világ) történelmi jellegű. Ezután a jog és államtudomány van a legelőnyösebben képviselve és csak e kettő után jő a teológia, a többi szakok nagyság szerint így következnek: Szónoklat; Bölselet; Klasszika; Temészettudomány s technika; Nyelvtudomány, Földrajz és utazások; Askezis; Hadtudomány, Bibliologia; Orvostan; Zene — Nyelvi tekintetben, érthetőleg, a legtöbb latin nyelvű; ezt a magyar nyelvűek követik; utána sorba jönnek a német, francia, olasz, angol, spanyol, portugál, horvát és román nyelvű művek. (Utóbbi nyelv csak egy, archeologiai tartamu munkával van képviselve, melylyel szerzője Rómert megtisztelte.) Az angol, spanyol, portugál és horvát nyelvű munkák, valamennyien Rómertől származnak s mint előre is gondolhatni, archeologiaiak. Igen figyelemre méltók a könyvtár francia nyelvű művei: nemcsak a híres *memoir* irodalom színe-javát találhatják itt fel, hanem a szépirodalmi nevezetesebb termékeket, sőt gyűjteményeket is; így pl. Mozin et Courtintól: *Collection portative D'oeuvre choisies de la litterature Francaise*. 58 kötetben; a termékeny Madame de Genlis-től: *Chef d'oeuvre*; 96 kötetben, megvannak az egyházi és világi szónoklat kimagasló termékei (Bossuet, Bourdalou, Massillon); nem hagyhatjuk továbbá megemlítés nélkül az Ecole normale kiadványait, Maistre, Voltaire, Rousseau, Bonnal összes műveit; itt van a híres encyklopedia nagy folio kiadása 18 óriási kötetben stb. — Figyelmes olvasómnak feltűnhetett a szakok fentebbi elsorolásánál, hogy ezen, alapításában és fejlődésében: multjában és jelenében mereven egyházi jellegű könyvtárban a *hadtudomány* nem az utolsó előtti helyen áll, hanem a kötetek számára nézve az askezissal versenyeznek; e jelenséget az a körülmény fejti meg, hogy a hadászati munkák egykori tulajdonosa: Rier Ferencz, eredetileg *katonai lelkész* volt. E gyűjteményben Boeklers: *Schola militaris moderna-jától* (1668) kezdve Vauban és Malleten keresztül Rimaler és Canzlersig (1750.) minden nevezetesebb katonai író képviselve van. — Sajnos, hogy a többi szakokról még ily röviden sem emlékezhethünk meg, mert különben talán egy mondatra való terünk sem jutna a könyvtár legbecesebb része, az említett *Cimeliotheca*-nak az ismertetésére; miért is az egyes szakoknak képviseltetését illetőleg ez alkalommal csupán azon általános kijelentésre szorítkozunk, hogy könyvtárunkban a *theologia világirodalmának essentiája, a többi tudományágoknak pedig a quintessentiája található fel*.

Midőn az előbbi fejezetben a rendezésben követett elvet ismertettük, ennek kapcsán egyúttal néhány szóval felhoztuk azt is, hogy a könyvtár ritkaságai, régiségei s egyéb szempontokból becsesebb darabjaiból egy önálló gyűjteményt állítottunk fel: u. n. *Cimeliotheca*; mely az első teremben a két üvegszekrényben van felállítva Három részből áll ez: az első rész a könyvnyomtatás zsenge korának (1520-ig) termékeit foglalja magában: az u. n. *inkunabulákat*. Ezek vastag, durva, de tartós papírra, két vagy egy hasábra, többnyire góth (szögletes), ritkábban római (gömbölyű) betűkkel nyomtatott munkák, melynek lapjai custosokkal s initialékkal vannak ellátva; míg ellenben a lapszámolás vagy absolute hiányzik, vagy pedig legalább is eltérő a mai szokástól. Ily munka 42 van gyűjteményünkben: a legrégibb 1474-ből való: *Antonius florenczi érsek műve: Tractatus notabilis de notis ecclesiasticis*; Colonia-ban jelent meg; ezzel egykorúak *Gerson Janos*, a híres párisi kancellárnak munkái, ki tudvaleg sokak által ma is a Kempis-féle Krisztus követése szerzőjéül tartatik. Itt található a nevezetes *Thuróczy Krönika* is, mely Brünnben 1488-ban jelent meg; továbbá *Frater Hungarusnak* 1496-ból való beszédeggyűjteménye stb. A *Cimeliotheca* e részének azonban *legbecesebb s legféltettebb* gyöngye egy kilencz, 4°-rétű levélből álló, Nürnbergben 1480 körül megjelent munka, melynek szerzője; említett Gerson J. s a következő címet viseli: *De trahendis ad Christum parvulis*. E munkát, ill-tőleg e kiadást az európai *bibliologia absolute nem ismeri*. Nem kevésbbé büszkélkedhetik a váradi kápta-

lan még más 3 inkunabulumával is. Ezek: Robertus de Latio-tól Sermones; Joannes Aquilanus-tól Sermones quadragesimales és Mirabellus Dominicus-tól Polyantha című művek; az előbbi kettő 1498-ban, az utóbbi pedig 1507-ben jelent meg. A két első munka, mint az egykoru bejegyzés *»Liber celsissimi principis Fr. Rakoci«* tanuskodik, *Rákóczy Ferencz tulajdona volt*; míg az utolsó helyen említett, melyben a következők olvashatók: *»Ex libris Stephani Makay, exportatus e Palatio Regis Matthie tempore receptionis Budensis«* **II. Ulászló magyar királyé volt**. — Eonyit az inkunabulumokról.

UJDONSAGOK.

Gyermek vagy . . .

Gyermek vagy — s én előttem
Mégis meghajolok.
Tisztább lesz szívvilágom,
Mikor rád gondolok.

Felejem im, hogy ajkam
Még csókot is lehel,
Felejem, hogy karommal
Téged öleljelek.

Kezem csak összetenném,
Imát mondana szám:
Maradj mindig, mi most vagy,
Gyermek, gyermek leány. —r.

Zászlószentelés az Erzsébet árvaházban.

A biharmegyei nőegylet Erzsébet leányárvaháza lélekemelő ünnepélyre készül. Az egylet fáradhatatlan elnöknője özv. br. *Gerlicsy Félixné* nagy buzgalommal egy dísz zászlót készített az árvaház részére, amelyet Erzsébet névünnepe, november 19-én avatnak fel ünnepélyesen.

A zászlószentelés ünnepélye boldog emlékeztető királynénk Erzsébet névünnepe, s. hó 19-én kedden a helybeli r. kath. székes-egyházban lesz megtartva, mely alkalommal *Winkler Jósef* vál. püspök nagyprépost d. e. 9 órakor ünnepi sz. misét mond s felszenteli az árvaház zászlóját a midőn is a zászlóanya

A többi elvész a csatazajban.

Ötödik felvonás. 1655-ben, 15 évvel később. Apáczárdá kertje, áhítat csendje a mulatós Párisban. Roxán, annyi kiváló férfi harcának tárgya, csöndben itt él a zárdában. S Cyrano, a hajdani büszke lovag meglátogatja minden szombaton, hozva friss híreket mindenfelől. Így megy ez 15 év óta, a mióta Roxán Christiánt gyászolja s őri búcsulevelét, melyet halálakor talált Christián keblén (Cyrano írta azt is!)

Ma Cyrano késik. Utközben valami ellensége lesből egy fahasábot ejtett fejére. A lovag összeroskadt, de azért alig hogy bekötözték, siet Roxánhoz a szombati látogatásra — az utolsó-ra. Sebe halálos, érzi. Szellemes társalgása borongóvá válik, a halálsejtelem áttör szavain. Christián állítólagos búcsulevelét elkéri Roxántól s a mint azt sötétben, könyv nélkül, megindult hangon olvassa, Roxán ráismer a hangról, kivel suttogott az erkélyjelenetben. Még azt is meg kell tudnia Cyranonak, hogy Molière *Scapin csinnyjei*-be tölte vett át egy kacagató jelenetet s óriási hatást ért el vele. Nem hargszik meg érte.

A földön én ilyen sorsot találtam:

Örökké sugtam — s mindig hátul álltam.

Életereje lassan fogyni kezd. Lázás álomképek tánczólnak előtte: a gascognei leányok, . . . vonzás . . . erő . . . holdcsigár; majd kardjával hadonászni kezd: a hazugság, előítélet, alku, gyávaság, butaság ellen:

. . . Vágok! Vágok! Vágok!

Kitéptétek kezemből a babért,

A rózsát, mindent, a mi kincset ért!
Vigyétek hát! . . . De valamim maradt,
A mit irigység, csúf rossz-akarát
Nem vehetett el! . . . Ezt ma este még,
Ha majd előttem föltáru az ég
S jó Istenemhez fölszállok a mennybe:
Magammal tisztán, tündöklőn viszem be,
Mert följa nem volt egy parányi sem. . .
Es ez, gazok . . .

Leroskad. Roxán följe hajolva, homlokon csókolja s kérdi:

— Ez?

Cyrano megismeri Roxánt s elhaló mosolyal felel:

— A becsületem!

Nem szándékosan nyult ilyen hosszúra a darab tartalma. Rövidre akartam fogni, de mikor írásába kezdtem, szinte önkéntelenül ragadt a tollam. Cyrano, szegény Cyrano! Mennyi romantika és mégis mennyi realizmus a te történetedben! Elvesztetted Roxánt, de örök babért szerztél a francia irodalomnak. Nincs az utolsó évtizedeknek drámája, mely ezzel vetekedhetnék és Sienkiewicz Quo vadis-ával együtt képezi azt a két világirodalmi remekművet, amelyek a késő századokig fenn fogják tartani korunk emlékeztétét, ha egyebet mindent elfelejtenek is.

Nincs túlzás e szavakban, hanem a remekmű iránti érzett hódolat és elragadtatás; az a bűvös erő, melylyel az igazi költészet elragadja a lelket.

A költészet legisztaabb ősi forrásából merített Rostand. Látszik, hogy ő hozzá nem jutott a modern irodalomnak hamis göggel felhánytorogott cinikus szennyéből semmi. Az ő munkájának olvasására vagy láttára éreződik, hogy az újabb jelszóvá vált »a rút kultusza« nem egyéb, mint a tehetségtelenségnek kétségbeesett kioldása. Nincs ereje, hogy szépet alkosson, alkot tehát rútat s rombolja a nemest, a szépet. Nem tud feltűnni eredetiséggel, tehát feltűnik a torzítással. Nem képes gyönyörködtetni, tehát utálatot akar kelteni. Mi ő lesújtás ezekre egy olyan műre, mint Cyrano!

Izzó francia nemzeti érzés van benne s mégis (vagy talán éppen azért) megérti az egész világ. Szellemes, ötletes, eredeti minden sora, minden szava. Cyrano, Roxán, Raguenau és Christián kitűnően jellemzett alakja mellett egész serege a szereplőknek, kiknek nem jutott ugyan elég a jellemző erőből, de pezsgő életet hoznak a darabba. Gyönyörű, erőteljes nyelvezet, mestersen színszerű jelenetelés, mind olyan tulajdonságok, melyek a pompás művel együtt Rostand darabját világraszóló remekművé teszik.

Nincs terünk e helyen a darab bővebb jellemzésére. Csak rámutattunk egy-egy ragyogó pontjára amelyeket majd ki fognak fejteni valamikor bőven a remekművekbe kapaszkodó esztétikusok. E helyen elég méltatás ismételnünk a már megtett kijelentést: hogy Cyrano igazi remekmű; s hogy mi magyarok büszkék lehetünk *Abányi Emilre*, a ki ezt a re-

Mária Valéria főhercegnasszony, a primás és bíboros püspökünk nevében a zászlószegeket az oltár előtt beverik. Ezután a közönség az árvaház növendékeivel az Erzsébet árvaházba megy s ott folytatják a zászlószegek beverését.

Ez ünnepély egyéb részleteit f. hó 11-ik napján tartandó választmányi ülésében fogja megbeszélni s miként az előjelek mutatják, e zászlószentelés a közönség nagymérvű részvétele mellett igen szép ünnepélyre leendő a nőegyletnek és árvaházának.

Most a következő felhívást vettük a nőegylet elnökségétől:

Felhívás az Erzsébet leányárvaház volt növendékeihez!

Felkérem az Erzsébet leányárvaháznak Bihar megyében vagy Nagyváradon tartózkodó volt növendékeit s árváit, hogy az árvaháznak 1901. évi november hó 19-ik napján, kedden tartandó zászlószentelési ünnepén ugyanazon nap reggelén fél 8 órakor az árvaházban megjelenni sziveskedjenek, hol jelvényeiket átvéve, az árvaház növendékeivel együtt fognak a zászlószentelési ünnepélyre menni.

Nagyváradon, 1901. évi november hó 9.

Ozv. báró Gerliczy Félixné,
egyleti elnöknő.

A Kereskedelmi Csarnok ünnepe.

— Diszgyűlés és arcképleleplezés. —

Egy évtizeddel ezelőtt egyesült Nagyváradon az a két kereskedelmi intézmény, amelyek mindegyike a kereskedők szellemi színvonalának emelésé, érdekeik istápolásáért, anyagi jólétük előmozdításáért tűzte ki célját.

A régi »Lloyd« és az újabb »Kereskedők Társulata« belátván, hogy az erőik szétforgcsolása helyett egyesült erővel inkább elérhetik a kitűzött célt, a két testület összeolvadt s azóta »Kereskedelmi Csarnok« czim alatt halad előre dicséretes célja elérésére.

Az intézmény létesítése és fejlődése körül kétségtelenül legtöbb érdeme van annak a két kiváló férfinak, a kik most is vezetői, irányítói a Csarnoknak: Reismann Mór elnöknek és dr. Hoványi Géza alelnöknek.

mekművet oly mestersen ültette át nyelvökre, mintha maga Rostand írta volna magyarul.

*

Az előadásról általában röviden annyit, hogy nem érte el a darab szépségeit. Sokkal nagyobb hatást tesz Cyrano olvasva, mint a hogy a Szigligeti-színházban előadták. Pedig egy nem hiányzott: az igyekvés. De hát a darab maga olyan klasszikus remekmű, hogy ugyszólván csak klasszikus erő tudják igazán élvezetesen előadni.

A czimszerepben Pataky Béla tanúsított sok igyekezetet; sajnos, egyebet semmit. Szerepét kitűnően tudta, mozdulatai mindenütt igen jók voltak, de mit ért ez, ha mondókáját következetesen elszuttogta és elhadarta. A gyönyörű szerep legnagyobb része a közönségre nézve elveszett, nem hallották. Egy helyen volt valóban remek: a gascognei legények bemutatását olyan finom ízléssel és pompás hangsúlyozással adta elő, a mely élesen kiritt szerepe többi részéből. Sikertült az 5. felvonás is; ellenben az elsőnek hatása teljesen elveszett, szintűgy a harmadikban az erkélyjelenet s a negyedikben a hatásvos finále. Ugy látszik, gyenge az organuma ehhez a szerephez.

Reményen felül igen jó volt E. Kovács Mariska. Roxan érzelmvilágába teljesen beleléte magát s ezt a romantikus francia leányt teljes hűséggel hozta szíre. Gyöngéd, érzelmes és mégsem érzélgős; élénk és szellemes. A melletti öltözékei feltűnő ízlésesek.

Ezeket az érdemeket méltányolta a Csarnok választmánya, midőn elhatározta, hogy a jeles férfiak arcképeit diszterme számára megfesteti s a mai jubiláris diszgyűlésen a képeket leleplezi, megfelelő ünnepségek kíséretében.

A diszgyűlés ma, vasárnap délután 3 órakor lesz.

Az ünnepségről a Kereskedelmi Csarnok elnöksége a következő meghívást adta ki:

A »nagyváradai Kereskedelmi Csarnok« f. évi aug. 25-én tartott rendes közgyűlésében elhatározta, hogy elnöke Reismann Mór és alelnöke dr. Hoványi Géza uraknak az egyet körül szerzett érdemeik elismeréséül, lefesteti a társulat tanácsterme részére arcképeket melyeknek leleplezésére f. évi november hó 10-ik napján délután 3 órakor disztermünkben ünnepi közgyűlést tart.

Tisztelettel kérjük egyetünk összes rendes és rendkívüli tagjait, hogy ez ünnepi közgyűlésen megjelenni sziveskedjenek.

Ez alkalomból az ünnepelték tiszteletére ugyanazon napon esti 8 órakor ugyancsak a diszteremben társas estebédet rendeztünk, melyen való résztevésre kérjük a tisztelt tagokat.

Egy teríték ára hat korona.

Aláírási iverk a titkári hivatalban és alulirt alelnöknél vannak.

Nagyvárad, 1901. nov. 2-án.

Kunz Gusztáv,
alelnök.

Váradi Mór,
titkár.

Két búr.

— Karczolatok a hétről. —

Kitchener lord, a búr asszonyok hős sanyargatója s a búr gyermekek vitéz pusztítója, az angol hadseregnek ünnepelt élhetetlen fővezére a következő távirattal dicsekedett a héten:

X. falunál kisebb győzelem. Két búr elesett.

Az angol hadügyi kormány a rendes távirati tudósítást így adta ki:

Kitchener lord X. falunál a lázadókön győzelmet aratott. Több búr elesett, több fogságba került. A mi veszteségünk csekély.

A félhivatalos lapok aztán, melyeknek buzgalma rendszeren kettős szokott lenni a

Kifogástalan Ragueneau volt Bérczi Gyula; a pék-verssel is hatást tudott elérni. Peterdy előkelő Guiche gróf volt. Szarvasi is megfelelt mint Pylades- Le Bret. Dési Christiánból csak a szép külsőt hozta színpadra, egyebet semmit. Jó duenna volt Benkő Jolán, ügyes pékasszony P. Szép Olga. Kisebb segédszerepekben Csátár Győző, Szohner Olga s a kis Lengyel Klári ügyeskedtek.

A diszletek újak, fényesek, áldozatkészségről tanuskodók, de nem mindenütt a szerző utasításainak megfelelőek. Így az első felvonásban a színpadi nézőtérnek mélyülnie kellene s a mélyből bukkan fel Cyrano. A rendezés is néhol félreértette Rostand utasításait. Ezt kevesen vették észre, csak a kik a darabot jól ismerik, ellenben a csoportjelenet kevés élénksége mindenkinek feltűnt. Jó, élénk csoportozat volt a IV. felvonás vége; s ügyesen volt rendezve a II. és az V. felvonás.

Mindezekről a kisebb hibáktól el kell azonban tekintenünk. Ma Nagyváradon jobban előadni lehetetlen a darabot. Az igazgató is, a színészek is megtették, a mi tőlük telt — s in magnis et voluisse sat et. Nagy dolgokban elég néha az akarat is.

S vidéki színpad számára alig képzelünk nagyobb feladatot, mint igazán hatásosan, tökéletesen előadni a nagy Cyrano megható történetét. Nálunk volt hatás, tehát volt siker. A közönség élvezte s végül őszintén megkönyezte szegény, szegény Cyránót.

Dr. Krüger Aladár.

kormány érdekében, következő táviratot hoztak »saját külön tudósítójuk«-tól:

Fokváros, nov. 7. Kitchener, a hős tábornok X. falunál a lázadó hordákat óriási tömegben meglepte s heves csata után tönkrevverte. Számos búr elesett, még több fogságba került. A háború befejezése rövid időre várható.

Csak ha az ember visszafelé kutat kevéssé, akkor derül ki, hogy a hazugságok lehámlása után mi marad a győzelemből? Két elesett búr, kiknek örömteljes elestét a hős lord érdemesnek találta megtáviratozni. Sőt nagy kérdés, vajjon az a két búr halott is nem pusztá — hazugság-e?

Vegyük igaznak. S akkor látható, hogyan lehet két búrból délafrikai győzelmet csinálni — Londonban.

*

Nem új dolog különben ez a két búr története. A derék angol félhivatalosok valószínűleg magyar kollegáiktól tanulták ezt, a nagyító üveggel való dolgozást.

Mert nem mindenki ért ahhoz. Ugy kell berendezni, hogy az ember a nagyító üveget egyik szeméhez emeli, a másikat pedig lehunyja. Akkor aztán a szunyogot is jegesmedvének látja, másikkal pedig semmit sem lát.

A magyar félhivatalosok nagyszerűen értenek ehhez a mesterséghez.

Ime, itt volt a katolikus kongresszus. Megmozdult az ország katolikus intelligenciája s találkát adott önmagának az ország szívében. Nagyszerű, országra szóló eszmék pattantak ott ki, a melyek hivatva vannak Magyarország jövőjét szebbé, dicsőbbé, boldogabbá tenni jelenénél. Mint a villamos feszültségből, úgy szikráztak szét a gyülekezetből a gyújtó gondolatok a termekben s világosságot terjesztettek ország-szerte . . .

. . . kivéve persze a vakokat és a kik szántsándékkal nem látnak.

Nem tudni, melyik szánandóbb alakzat? Annyi bizonyos, hogy a magyar félhivatalos sajtó a katolikus nagygyűlés előtt egyszerűen lehunyta a szemét.

Talán a másik szemével másfelé lüpezt?

*

Igen. Pozsonyba.

Ott esett meg az, hogy fellépett Jókainé Nagy Bella s bár igen gyenge színésznő, a pozsonyi közönség nem akarta kifogni konfliktusát elől a lovat.

Nagy esemény ez, kérem alásan! Mielőtt Jókainé felépett volna, nem akadt lap, mely jóakarattal figyelmeztette volna: próbálja meg, van-e csakugyan színésznői tehetsége és hivatása? Még pedig nagy tehetség, mert Jókainának nem szabad akármilyen, még közepes dolgokkal sem fellépnie!

Tette egy lap is? Nem, sőt a fővárosi sajtó egy része unisono zengett dicsőretekkel előre, látatlanba. Pedig egy őszinte szó előre többet ért volna, mint akármennyi dühöngés utólag.

A pozsonyi tüntetést, amennyiben nő ellen irányult, nem helyeseljük. De in ultima analysi az a fütty nem Jókainának szól, hanem budapest-lipótvárosi udvarának, mely őt s vele Jókai nevét ebbe a hecczbe behajszolta.

Persze ezt nem ismerik el odafenn. A helyett előveszik nagyítóüvegüket s mit lát-

nak Pozsonyban? Szinpadi bukást? Eretlen csinyt?

Nem. Antiszemitizmust!

En Uram, be jó is ma zsidónak lenni! Ha akármilyen baj ér, világért sem én vagyok az oka, hanem egy láthatatlan szörny, az a borzasztó antiszemitizmus! Jókainé fellépésének kudarcát sem az okozta, hogy őt erején jóval felülálló vállalkozásba ugratták bele. Nem, hanem az antiszemitizmus! Megirták, csak tessék elhinni, a ki tudja.

Pedig sokkal jobb lenne letenni a nagytót s nem csinálni angol példára két bűrből nemzeti ünnepet. Jókainé balsikeréből nemzeti sérelmet. Okosabb volna megírni Budapestet is épp úgy, mint Londonban a rövid, de velős beismerést:

— Bakot lőttünk.

Aliquis.

TAJÉKOZTATO.

November 10. Szigligeti társaság felolvasó ülése a kir. kath. jogakadémián.

November 10. Arczképleleplezés a Csarnokban d. u. 8 órákor.

November 11. A nőegylet gyűlése.

November 14. Városi közgyűlés d. u. 8 órákor.

November 19. Az Erzsébet leányárvaház zászlószentelési ünnepélye.

* **Endrődi Sándor Nagyváradon.** A nagyváradi főreáliskola volt tanára, most a képviselelőházi napló szerkesztője, de egyformán büszkesége a mai magyar irodalomnak: **Endrődi Sándor Nagyváradra** érkezett, hogy a Szigligeti-Társaságban felolvasást tartson. A felolvasó ülésnek lesz tehát olyan vonzereje, mely ismét nagy közönséget fog csalni a kir. kath. jogakadémia dísztermébe. Endrődi Sándor ez alkalommal karácsonykor megjelenendő kötetéből fog néhány költeményt felolvasni, e melyek ezt az ülést egymaguk is felül fogják emelni a sablonos színvonalon. Az ülés d. e. 11 órákor kezdődik a kir. kath. jogakadémia dísztermében; műsora a következő lesz:

1. Megnyitó beszéd. Tartja: **Rádl Ödön**, a Társaság elnöke.

2. „Isten felé.” Költeményciklus. Irtá és felolvassa: **Endrődi Sándor**, a Társaság tiszteletbeli tagja.

3. 40 évvel ezelőtt. Irtá és felolvassa: **Hegyesi Márton**, a Társaság rendes tagja.

4. Az utolsó felindulás. Irtá és felolvassa: **Biró Lajos**, a Társaság rendes tagja.

* **Eljegyzés.** Okányi és érkenézi **Szlávy József** tart. honvéd huszár hadnagy, érkenézi nagybirtokos eljegyezte dr. **Hortoványi József**, a Magyar Allam fel. szerkesztője, országgyűlési képviselő és neje szül. **Lonkay Irén** urnő nagyműveltségű, bájos leányát **Blankát**.

* **A rendőrség szolgálati szabályzata.** **Gerő Armin** rendőrkapitány a nagyváradi rendőrség értelmi színvonalának emelésére már több módosítást igénybe vett. Legújában rendőri szabályzatot dolgozott ki, amely felöleli a rendőrség szolgálati viszonyát, teendőit; utmutatást ad a legénység oktatására s fegyelmi viszonyára. A szabályzatot a jogügyi szakbizottság tegnap általánosságban tárgyalta s némi változtatással elfogadta. Egyik közelebbi ülésen tárgyalja le részleteiben a szakbizottság.

* **Uj magyarok.** A belügyminiszter **Peidélbek Antal** hegyközlaki illetőségű, ugyanottani lakos, valamint kiskorú gyermekei, **Lajos Gyula** és **Mária** vezetéknevének „**Békési**”-re kért átváltoztatását, valamint **Fuchs József** és **Fuchs Sándor** mezőtelegi illetőségű ugyanottani lakosok vezetéknevének „**Fenyő**”-re kért átváltoztatását megengedte.

* **Tisza Kálmán állapota.** Az ősz államférfiu állapota, sajnos, nem változott jobbra. Kezelő orvosai: **Korányi** és **Janny** professzorok tegnap délelőtt újból hosszabb ideig tartózkodtak a beteg ágya mellett. Lakásán egymást érik a kérdezősködések. Tegnap fönn járt **Lobkovitz** hadtestparancsnok, báró **Fejérváry**, **Wlassics** és **Darányi** miniszterek, **Fabinyi Teofil**, gróf **Almássy Géza**, **Perczel Dezső**, **Tallián Béla**, **Csávossy Béla**, **Förster**, báró **Eötvös Lóránd** és **Klobusiczky Gyula**. A beteghez azonban orvosainak kívánságára nem bocsátanak, senkit sem, nehogy a beszélgetés megerőltesse. A látogatókat felesége és fiai, **István** és **Lajos** grófok fogadják.

* **Az államvasutak fellebbezése.** Régebbi idő óta huzódik már a váradi pályaház keleti végében, a b. **Gerliczy-házzal** szemben levő vasuti átjáró világításának és szigorubb felügyeletének kérdése. A rendőrkapitányi hivatal végre elrendelte, hogy az államvasutak tartoznak a hegyre vezető átjárónál éjjel világítani s állandóan egy őr alkalmazni az átjáró elzárására, a mikor a vonatok közlekednek, vagy tolatásokat végeznek az átjárón. Az államvasutak kolozsvári üzletvezetősége fellebbezést nyújtott be a rendőrkapitányság határozata ellen a városi tanácshoz. Hivatkozik a hosszú tapasztalatra, amely által beigazolvá látja, hogy éjjel alig van ott közlekedés, a kocsis forgalom megéppenséggel igen ritka. Ezért ott felesleges a lámpa alkalmazása. A vasuti őr is közel van az átjáróhoz és minden nehézség nélkül kezeli az átjáró elzárását.

* **Hirtelen halál.** A nagyváradi iparos társadalom egyik kiváló tagja: **Vonc** Zsigmond szabó tegnapelőtt este hirtelen elhunyt. Nyolcz óra előtt távozott üzletéből haza, teljes egészségben. Családjával néhány szót váltott s vacsorához ült. Pár pillanat múlva azonban elszápadt s lebukott a székről. Kétségbeesett családja azonnal orvosért futott, azonban az élete delén levő derék emberen már nem segíthettek. Néhány percz múlva meghalt. Az elhunyt tevékeny munkát fejtett ki az ipartestületben, a 48-as körben; az utóbbi helyen mint alelnök. Temetése ma, vasárnap délután fél 4 órákor lesz **Uri-utcáról**. A 48-as párt elnöksége ez uton is felhívja a párt tagjait, hogy délután 3 órákor a kör helyiségében minél tömegesebben jelenjenek meg s onnan a végtisztességtételre vonuljanak. A család a következő gyászjelentést adta ki.

Özv. **Vonc** Zsigmondné született **Gergely Juliánna** mint neje, **Vonc** Irma leánya, **Novák Jolán** férjezett **Illéssy Gyuláné** mint unokatestvér, **Ilj. Illéssy Gyula**, **Zoltán** és **Dezső**, valamint számos rokonok és jóbarátok nevében is mély fájdalommal jelentik férjének, a legjobb édesatyá, unokatestvér és rokonnak, **Vonc Zsigmond** f. évi november 8-án esteli 8 órákor életének 51-ik, boldog házassága 6-ik évében szívzselhűdés következtében hirtelen történt gyászos elhunytát. A megboldogult földi maradványai f. hó 10-én 1/4 órákor fognak a róm. kath. egyház szertartása szerint **Uri utca 41. sz. háznál** beszenteltetni és a váradoszói temetőben örök nyugalomra tételni. Az engesztelő szent mise-áldozat pedig f. hó 11-én d. e. 10 órákor fog a **Premontrei-rend** templomában az egek **Urának** bemutatni. Mely végtisztességtételre az elhunyt rokonai, barátai és ismerősei tisztelettel meghívattak. Nagyvárad, 1901. november hó 9-én. Áldás és béke poraira!

* **Szabályrendelet az orfeumokról.** Mindig hangoztatjuk, hogy nincs szükségünk az orfeumokra, azért az elmúlt nyáron is nagy közönség gyönyörködött a brettli művészeinek jodlirozásán. **Gerő Armin** r. főkapitány egy szabályrendeletet dolgozott ki az orfeumok, lovardák, népmulatságok és tánczestélyekről. A szabályrendelet tegnap volt a jogügyi szakbizottság előtt, amely azt módosításokkal elfogadta. A

szabályzat szerint rendőri engedély kell minden nyilvános látványossághoz, előadáshoz, mulatsághoz, kivéve a Szigligeti-Színházban tartandó előadásokat, hangversenyeket és a házi ünnepek és mulatságokat. Legérdekesebb a szabályrendelet 3. §-a, amely szerint a színdíj alatt és azt 14 nappal megelőzve más színelőadásnak, orfeumnak, lovardának engedély nem adnak. A 4. §. szerint a **német nyelv teljesen ki van zárva**. A főkapitány a népmulatságokat csak éjjel után 2 óráig akarta megengedni, de ezt a szakaszt a szakbizottság örülte.

* **Az igazgató búcsuja.** Dr. **Tóth Mihály** polgári iskolai igazgatót — mint már említettük — a közoktatásügyi miniszter a helybeli főreáliskolához nevezte ki a természettudományi tanszékre. A mily örömmel fogadta körébe a főreáliskola tanári kara, oly őszinte sajnálattal vett tőle búcsút: a polgári iskola ifjusága és tanári testülete, mely folyó hó 9-én gyűlekezett dr. **Tóth Mihály** búcsúztatására, az intézet nagytermében. A távozó igazgató, ki 20 évig működött az intézetnél és példás kötelességérzetével, szorgalmával, szakavatott vezetésével mindenki őszinte tiszteletét, elismerését vivta ki, meghatóan szólt kartársaihoz és az ifjusághoz, lelkükre kötötte mindazon erényeket, melyeket hosszú időn át szívükbe plántált. Búcsúszavaira az új igazgató: **Winkler Lajos** válaszolt. Egyszerű, szívhez szóló szavakban tolmácsolta a tanári kar tiszteletét és szeretetét és további ragaszkodását s biztosította arról, hogy az intézet tanuló ifjusága mindenkör hálával és köszönettel fog emlékezni e sok évi eredményes működésére. A búcsúvétel felemelő hatással volt úgy a tanári karra, mint az ifjuságra.

* **A váradoszói korzó.** **Szmetka György** törvényhatósági bizottsági tag beadványt intézett tegnap a hely. polgármesterhez, a váradoszói lakosok érdekében. Kéri, hogy az új városnép építéséből, illetve a régi reáliskolából kikerülő törmelékeket a Nagyhídtól a v. velencei vashidig terjedő **Körös-partra**, az u. n. **Körös-korzóra** hordják s ezáltal ott tiszta levegőjü jó sétateret nyerjenek a v. velenceiek. Hivatkozik arra, hogy már kérte a kir. törvényszék és a színház építéskor is ezen ut feltöltését, de mindig elutasították, dacára, hogy ezen ut kiépítését már 10 évvel ezelőtt elhatározta a város.

* **A hétről.**

A kis haszontalan. — Na várj, haszontalan kölyök, ma sem kapsz vacsorát.

— Hát még mindig nem kapott a papa fizetést?

* **Főlsóhajlás. Kuriai bíró:** Még egy ilyen tiszta választás — és én igazán a jól megérdemelt nyugalomba vonulhatok.

* **A katolikus gyűlés után.** — Ott voltál a katolikus gyűlésen, Mórmez?

— Már hogy lettem volna ott? Hiszen zsidó vagyok.

— Hogyan? Hát a katolikus gyűlésen nem volt zsidó? Hát ilyen gyűlés is van a világon...

* **Mi a különbség a logika és az elhagyott utca között?**

— A logikában csak igazságok, az elhagyott utcában csak gaszágok fordulnak elő.

(**Kakas Márton**.)

* **A Barnumék nagyváradi adója.** A **Barnum** és **Bayley** czirkuszt, a mely a tavasszal két előadást tartott Nagyváradon, a bevételek után adóval rótták meg. Az adóhivatalhoz most érkezett meg **Budapestről** az adóösszeg, amelyet az egész ország területére a fővárosi adófelügyelőség rótt ki a czirkuszra s a beszédett adóösszeget most osztották ki a vidéki városok között abban az arányban, ahány előadást tartott az amerikai czirkusz az egyes városokban.

* **Huza-vona a villamos vasut építésével.**
A villamos vasut építésének mindig akad újabb és újabb akadályai, amelyet kivitele elé gördítenek. Legújabb a katonai kincstár követelte, hogy az élelmezési és csapatraktárakhoz is kiépítendő a villamos vasut vágányai. Ezt a közösi vasut-társaság fel is használja bizonyára, hogy tovább huza-halassza a villamos vasut építésének kérdését. A városi tanács ez okból megkereste a temesvári 7. hadtest parancsnokságát, rámutatva arra a hátrányra, a mely a vasut kiépítésének késedelmezéséből származik a város közönségére, s hivatkozva a város áldozatkészségére, amelyet a kaszárnyák építése körül kifejtett, kéri, hogy követelésével ne gördítsen akadályt a villamos vasut építése elé. A temesvári hadtestparancsnokság értesítette a várost, hogy a város megkeresését felküldte a közös hadügyminiszterhez. Egyben kérdést tesz, hogy milyen feltételek alatt fektetnék le a katonai raktárakhoz a villamos vasut vágányait. E tekintetben tárgyalásokat indítanak, ami csak újabb halasztást eredményez.

* **10000 koronás lopás.** Özv. Kintzig Ferencz né kárára Aradon elkövetett betörés tettesének kinyomozására a rendőrség büntügyi osztálya a legszélesebb körű intézkedéseket megtette, de eddig eredmény nélkül. Körülbelül száz sürgönyt küldött szét Gröen Nándor alkapitány az ország minden részébe, de sehol sem akadtak a tettes nyomára. Most már megállapították, hogy az ékszereken és a takarékpénztári könyvön kívül mily érték-papirokat vitt el a betörő. Nyolcz darab arad-csanádi gazdasági takarékpénztári részvény veszett el, melyek mindenike Kintzig Ilona nevére szól. A részvények számai: 733, 734, 735, 736, 737, 995, 996 és 997.

* **Egy derék matróna elhunyt.** Részvétellel értesülünk egy derék agg urinőr: Özv. dr. **Herbich** Ferencz né egyetemi tanárné elhunytáról. Temetése holnap, hétfőn d. u. 3 órakor lesz. A családi gyászjelentés a következő:

Gal Ferdinándné szül. Herbich Augustin, Zapletal Ferencz né szül. Herbich Karolin, Herbich Adél, özv. Marks Vilmosné szül. Herbich Hermin, Schuster Albertné szül. Herbich Róza, Stosic Antalné szül. Herbich Fanni, Gräser Gynláné szül. Herbich Klotild mint gyermekek, özv. hr. Hubrich Gusztávné szül. Herbich Francziska mint sógor, számos unokák és a többi rokonok nevében is mély fájdalommal tudatják forró szeretett édesanyjuk, sógor, és nagyanya özv. dr. **Herbich** Ferencz né szül. Ruzicska Karolina, nyug. bányatanácsos és egyetemi magántanár özvegyének élete 73 ik évében folyó évi november hó 9-én d. u. 11 órakor történt gyászos elhunytát. A megboldogult földi maradványai f. évi november 11-én d. u. 3 órakor fogtak S. aniszló-utca 43 sz. lakásából az ág. ev. egyház szertartása szerint a várad-olaszi temetőben örök nyugalomra tételni. Mely végtisztességtelre az elhunytak rokonai, barátai és ismerősei tisztelettel meghívottak. Nagyvárad, 1901. november 9. Áldás és béke poraira!

* **A czirok és szalmaárugár üzeme.**
Vérmes reményekkel, nagy bizalommal indították meg ezélt körülbelül egy évvel a nagyvárad czirok és szalmaárugár gyárat. Várad-Velenczén szociális jelentősége is volt a gyár működésének, amennyiben a környék szegény népe közül igen soknak adott kenyeret, köztülte egy sereg leányak és asszonyok, akik másként nem érkezhettek munkásságukat. Mint halljuk, azonban a gyár törekvésével és munkásságával nem állott arányban a kereslet a gyár termékei iránt, főként a gyár exportja nem sikerült a kívánt módon s ezért pár hét óta a gyárban szünetel a munka. A gyárat nem adja fel a részvénytársaság, hanem csak addig szünetel az üzem, amíg a felhalmozott s eladásra váró munka nagy tömege apad.

* **Kilenczedik m. k. szabadalmazott osztályosorsójáték.** Amint az előtünk fekvő tervezetből látjuk, a fenti sorsjáték első osztályának huzása már e hó 21-én és 22-én lesz, ennélőgva az összes sorsjegyvásárlóknak ajánlatos, hogy megrendelésekkel lehetőleg siessenek, mert a sorsjegykészlet gyorsan elfogy. Olvasóinkat különösen figyelmeztetjük Török A. és Tsa mai hirdetésére és ezen előtünk ismert czéget ajánlhatjuk, mert szigoruan pontos és előzékeny és arra törekszik, hogy vevőit figyelmesen és előnyösen szolgálja ki. A bankház vevő kiváló szerencsével játszanak, mert rövid idő alatt körülbelül 6¹/₂ millió koronát fizetett ki a czég vevőinek és az összes nagy nyereséget a tervezetben megállapított időben pontosan és azonnal kifizette. Aki tehát kezdet akar nyújtani a szerencsének, forduljon bizalommal Török A. és Társa bankházához, Budapest Váci-körút 74a.

x A vevő közönségnek nem kis gondot okoz, hogy hol vásárolhat bizalommal jó árut olcsón; olvasóink érdekében vé- lünk cselekedni, midőn a Fábry Testvérek Fő-utczai üzletét különösen ajánljuk; e keresztény czég kizárólag megbízható jó áruit versenyképes áron felelősség mellett árusítja, így feltétlenül méltó a pártolásra; a czégnek állandó hirdetéseire olvasóink figyelmét felhívjuk.

ZENE ES MUVESZET.

Burmester Nagyváradon.

Ritka műelvezetben lesz része Nagyvárad közönségének még e hó folyamán. **Burmester** Willy, a kiváló hegedűművész ismét ellátogat városunkba s *folyó hó 26-án* tartja hangversenyét.

Igazságszolgáltatás.

Négyen egy ellen. Csokaj falu legényei összejöttek egy vasárnap délután a kocsmába a rendes szokás szerint iddogálni, mulatni. A fél falu ott volt a csapszékben s táncoltak, mulatgattak csendben rendben. Egyszer csak feláll az asztalra a legények egyike s azt mondja: »kiki üsse párját.« A jelenvoltak megsejtették, hogy ennek nem jó vége lesz: elmentek haza, csak Tóth Lajos, Szabó István, Szabó József, Irinyi János és Guba Sándor maradtak ott. Guba Sándor ekkor azt mondta pajtásainak, hogy nem tisztességes dolog a masok mulatságát így zavarni. Tóth Lajos erre visszaküldte, üssük a göndörhajú Gubát. Neki is estek négyen annak az egy embernek, s elverték úgy, hogy az 2 hónapig volt beteg.

A három első vádlott beismerte a törvényszék előtt, hogy Gubát megverték, Irinyi János azonban tagadta, hogy részes lett volna a verekezésben A tanúk sem bizonyítottak ellene.

A tárgyaló elnök **Fassie** Pál Irinyihez, a ki mindvégig tagadott, a következő kérdést tette:

— Ha nem ütötte meg Gubát, hát hogy van az, hogy mikor Guba menekült, a többi három vádlottal utánna szaladt bottal kezében?
— En kérem védelmére siettem.
— Miért vitt botot a kezében?
— Hogy egyvételést csináljak.

A három vádlott is megmosolyogta a különös védekezést. Mivel azonban Irinyi ellen bizonyították nem volt, a törvényszék őt felmentette, **Tóth** Lajost és **Szabó** Istvánt azonban *hat hónapi*, **Szabó** Józsefet pedig három hónapi börtönnre ítélte, büntöknök mondva ki őket a súlyos testi sértés büntetésében.

IRODALOM.

Nem az a gyász...

Nem az a gyász, a fájdalom,
Mit a világ szeme láthat.
Titkon sírók kebelében,
Ott lakik az igaz bánat!
Ki lelkére köti fátylát
És nem tűzi homlokára,
Egymagán sir csöndes éjjel,
Mint őszszel a puszták fája!

Nem az a gyász, a fájdalom,
Mely kitörhet hangos szóban, —
Akkor fáj a szív igazán,
Ha már csendesebben dobban.
Ha úgy fölkölt álmaikból
S hallgatjuk mit zúg kűn a szél,
Mig idebent néma csöndben
Az a halk dobbanás beszél.

... Van nekem egy fehér könyvem
Telistele ily beszéddel,
Gyémánt róttá hó lapjára
A betűket minden éjjel.
Sóhajtással törülgette
Mint homlokunk verejtékét,
Imádsággal kapcsolta be
Mint az imádságos könyvét.

Az a tiszta hófehér könyv,
A te lelked édesanyám,
Hadd csókolom a be üjét
Minden egyes selyemlapján!
Törülgessem a könnyeket,
Mik miattuk hulltak gyakran, —
Imádságos szép lelkeddel
Én is veled imádkozzam!

Mányiné Priql Olga.

TANUGY.

Kézügyességi tanfolyam.

A már 3 év óta fennálló kézügyességi tanfolyamot a f. tanévben ismét megújítják. Czélja a tanfolyamnak a mellett, hogy a növendékek szabadságidejüket hasznosan eltölthetik — a kézügyesség terjesztése. — Előadások úgy a faipri, mint a carton csoporton hetenként egyszer — csütörtökön 2—4 ig tartatnak. Tandíj havi 2 korona, szegény tanulók azonban fél vagy egész tandíjmentességben részesülnek. Beiratás végett jelentkezhetni a tanfolyam igazgatóságánál. (Nagypiacz-tér, pogári iskolai épület.)

Felhívjuk a hasznos tanfolyamra a pogári és középiskolai ifjuság figyelmét.

SZINHAZ.

HETI MŰSOR.

Vasárnap: } d. u. Udvoške.
este Cyrano de Bergerac.

Hétfőn: Bank Bán.

Kedd: Csigánybáró.

Szerda: Cyrano de Bergerac.

Csütörtök: Cyrano de Bergerac.

Péntek: San Toy.

Szombat: San Toy.

Vasárnap: } d. u. A szökött katona.

este San Toy.

San Toy. Ez a kitűnő angol operett új-donság betanulása foglalkoztatja az egész énekes személyzetet s a jövő hétre tüzetett ki.

A legközelebbi opera előadás Gounod halhatatlan **»Faust«** ja lesz, a czimszerepben Hunfalv. Margaréta Székely Irén, Mártha asszony Székely Anna, Siebel apród Lányi Edith, Mephistó Pióter Imre, Valentin Perényi Józseffel.

Ma, vasárnap délután szinre kerül: **»Udvoške«** operette Amou Margittal a czimszerepben.

REGÉNY-CSARNOK.

A Polanieczki-család.

Irtá: Sienkiewicz Henrik.

17.

Mária fölkereste atyját szobájában. Tarka, phantastikus mintájú, perzsa hálóköntösben ült íróasztala előtt. Lépéinek zajára visszatekintett, aztán újra belemerült a levelek és számadási könyvek tanulmányozásába.

— Atyám, — szólította meg a leány, — Polanieczki felől szeretnék veled beszélni. Vajjon...

De az öreg ur föl sem tekintve, félbeszakította őt.

— Polanieczki lágy viaszszá fog válni kezeim között!

— Alig hiszem, — szolt Mária s elhatározta, hogy most az egyszer nem enged. — Sőt igazán szeretném, ha minden hitelezőnk közt őt elégitenéd ki legelőbb.

Plawiczki most már föltekintett, s leánya szeméi közé nézett.

— Micsoda? — lobbant föl, — talán gyámkodni akarsz fölöttem?!

— Dehogy. Csakhogy a becsületünk forog kockán.

— S talán reád szorulok, ha ezt meg kell védeni?

— Nem úgy értem... csak...

— S miért ez az érzélgés? — folytatta Plawiczki, szóhoz sem engedve. — Mi jutott hozzád?

— Csak kérni akartalak, nagyon kérni arra!

— Én meg arra kérlek, hogy ne gátolj cselekedeteimben! Ugy teszem, a hogy jónak látom. Lassanként úgy is kivontad kezeimből Krzemien vezetését s én engedtem, mert az alatt a néhány év alatt, a melyet még a földön töltök, a világért sem akarnék békétlenkedésben élni egyetlen gyermekemmel. De legalább házunk ezen sarkát, ezt az egyetlen szobát, engedd át nekem, hogy itt saját belátásom szerint intézhessem el azt az egy két ügyet, a melyben még szükség van reám!

— De atyám, hiszen csak kérni jöttem...

— Hogy a tanyára költözzem, ugy-e? S vajjon hol huzzam meg ott magamat?...

És Plawiczki, ki az imént leánya szemére vetette az érzélgést, most fölállt s majestetikus mozdulattal fogva össze hálóköntösének ránczait, egyik kezével karosszékének támlájába kapaszkodott, mintha ekként a magáról megfeledezett gyermek tudtára akarta volna adni, hogy rettenetes fölindulásának sulya alatt majd hogy ő se nem roskad.

S ő, a szegény gyermek, mozdulatlanul s némán, könyvtelt szemekkel küzdött a föl-föltörő zokogás ellen.

— Bocsáss meg édesatyám, — kérte végre halkán, s elhagyta a szobát.

Egy negyedórával később Polanieczki lépett be az öreg urhoz. Ideges fölgerjedésén alig tudott uralkodni.

Plawiczki leültette magát szembe, aztán barátságos mozdulattal, térdére helyezte kezét.

— Nem gyújtod föl fejem fölött a házat, ugy-e Stas? Nem is gyilkolod meg öreg bátyádat, a ki tárt karokkal fogadott? Nem akarsz árvát csinálni szegény Mariskából, ugy-e?

— Nem, — felelt Polanieczki ugyanolyan dagályos hangon, — nincs szándékomban sem a gyújtogatás, sem a gyilkosság. De hagyjuk a nagy szavakat. Nem illenek ezek üzleti kérdések komoly megvitatásához.

— Jól van, — felelt az öreg, a kit bántott, hogy ennyire semmibe sem veszi szónoklathoz hasonló szavait, de ne feledkezz meg arról, hogy gyermekkorodban vendégünk voltál, a régi ház kedvenc vendége.

— Ugyan hagyjuk ezt! Igénybe vettem vendégszeretetet, mert anyám leginkább azért látogatott meg, mert elfelejtettél kamatot fizetni. Ez az igazság, ha már arra kényszerítesz, hogy kimondjam! Ehhez semmi köze a rokoni köteléknek. A dolog lényege az, hogy kölcsönünk husz év óta van Krzemienre táblázva.

(Foly. köv.)

TAVIRATOK.

A válaszfelirati bizottság ülése.

Budapest, nov. 9. (Saját tud. táv.) A válaszfelirati bizottság ma tartotta értekezését, az Ő Felségéhez intézendő felirat szövegezése tárgyában Széll Kálmán miniszterelnök, Darányi Ignác, báró Fejérváry Géza, Plósz Sándor, Tisza István voltak jelen, kik a Falk Miksa által szerkesztett tervezetet, stílárius módzatokkal elfogadták. A felirat bevezető része köszönő hódolatot mond a királynak és a szeretet, az első magyar ember, a király iránti tisztelet van benne kifejezésre juttatva. További része a feliratnak nem egyéb, mint a trónbeszédnek parafrazisa. Befejezésében magasztalja a liberalizmust, a nemzet és király jogait s reá mutat a király iránti szeretet symbolumára, a mely — ugymond — ezen új országház alapkövetélevelé lett megpecsételve; mert az új országház nemcsak az ezer éves magyar alkotmány, de a király iránti szeretet megörökítése is.

Széll Tisza állapotáról.

Budapest, nov. 9. (Saj. tud. táv.) Tisza István gróf, ki atyjának beteg ágyáhozietett, a felirati bizottság ülésén is

részt vett. Midőn a terembe lépett, Széll Kálmán melegen üdvözölte és őszinte érdeklődéssel kérdezősködött az agg közlegény állapotáról s örömeinek adott kifejezést, hallva egészségének jobbrafordulását.

Az »Otthon« alelnöke.

Budapest, nov. 9. (Saj. tud. távir.) Az »Otthon« írók és hirlapírók köre mai ülésén 18 szótöbbséggel Bródy Sándort választotta meg alelnökévé.

Peticziók benyújtásának határideje.

Budapest, nov. 9. (Saj. tud. távir.) A kuria választási tanácsa ma mondotta ki a peticiók benyújtásának határidejét és azt 30 napon állapították meg. A november 2-án beadottak tehát tárgyalás alá vétetni nem fognak, ezek közé tartozik a Fassie Tódor elleni kérvény is, a melyet elkésésért visszautasítottak.

Tisza Kálmán állapota.

Budapest nov. 9. (Saját tud. táv.) Tisza Kálmán a mai nap folyamán teljesen jobban érezte magát, orvosnak jelenlétére nem volt szükség s a készenlétben tartott palota előtt álló kocsit elküldték, sőt 3 szivar elszívását is megengedte kezelő orvosa.

Kulturharcz Spanyolországban.

Madrid, november 9. A szenátus ülésén mondott beszédében az ovidói püspök atheizmusval vádolta a belügyminisztert és az egyház kiváltságainak megvédését követelte. Moret belügyminiszter azt válaszolta, hogy a kongregációkról szóló rendeletet jóhiszeműleg adták ki. A valenciai püspök azt hangoztatta, hogy a prelátusok mind szeretik a hazát.

A tortosai püspök arra hivatkozott, hogy Jézus Krisztus meghagyta nekik, hogy hirdessék az evangéliumot, a nélkül, hogy erre engedelmet kérjenek a kormányoktól. A sevillai érsek az állam és az egyház mai viszonyának fentartását követelte. Sagasta miniszterelnök erre azt válaszolta, hogy a mostani konkordátum tele van anakronizmusokkal, a melyek reformot tesznek szükségessé. (M. T. I.)

A m e r i k á t — N a g y v á r a d o n

Fillérből lesz a korona,
ez a jelszava az

Amerikai áruháznak,

Fő-utcza,
Bazár-épület.

A bekövetkező őszi saisonra üzletünket újhol megnagyobbítottuk és pedig dus választékot tartunk a legutolsó divatu női ruha szövetek, casán, posztó, barchet és flanel kelmékből.

A legolcsóbb árban kaphatók:

Vászon, chiffon, kanavász, kreton, szőnyeg, ágygarnitúrák, posztó és berliner kendők, blous és diszitó selyem kelmék és mindennemű rövidáru cikkek.

Még eddig nem létezett olcsó árban adunk el:

Női, férfi és gyermek téli alsó ingeket és kis öltönyöket, berliner sapkákat, rekliket és fejkötőket, férfi kemény elejű és puha elejű ingeket, kélzét és gallérokat.

Igen nagy raktárt tartunk

kész női blousokban és női alsószoknyákban, jutányos árak mellett készítünk mérték után női blousokat és aljakat bármilyen anyagból ugyszintén paplanokat a legrövidebb idő alatt.

198-16-20

Tömeges látogatást kér

Amerikai áruház, Fő-utcza, Bazár-(színházi)-épület.

a hol minden olcsó, semmi sem drága.

Igen érdekes és tarar: SOS

meglátogatni.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 44.

Idénybérlet 42.

Nagyváradon, vasárnap, 1901. nov. 10-én
délután 3 órakor, fél helyárrakkal

Ü D V Ö S K E.
Operette.

este fél 8 órakor, rendes helyárrakkal

CYRANO de BERGERAC
Romantikus dráma.

I. felvonás: **Szinielőadás a Burgund-palotában.**

II. felvonás: **A poéták laczikonyhája.**

III. felvonás: **Roxán csókja.**

IV. felvonás: **A gascognei kadétek.**

V. felvonás: **Cyrano ujsága.**

HELYÁRRAK: Nagypáholy 7 fr. földszinti és első emeleti páholy 6 frt. Másodemeleti páholy 4 forint. Zsólye 1 frt 50 kr. Kórszék 1 frt 20 kr., Támlászék 1 frt. Erkélyülés 1-ső sor 60 kr., közép 2-ik sor 50 kr., Erkélyülés oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártzék 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., Diák és katonajegy a földszintre 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy szinlap 10 kr.

Kezdeté 7 órakor, vége 10 órakor.

Jegyek előre válthatók d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás fél 7, vasár- és ünnepnapokon este 6 órakor.

Holnap hétfőn, nov. 11-én

Bánk-bán.

Dráma.

Elite táncztanfolyam.

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, hogy a

táncztanítást

folyó évi október hó 24-én Apáczta és Borz utca sarkán, a Gyalokay-ház összes termeiben megkezdtem.

Ma d. u. 5 órakor veszi kezdetét az öngnagsága Lukács Gézáné örnagyné urhölgv védnöksége alatt álló colon.

Tanítási idő gyermekeknek 5—7 óráig d. u. Felnötteknek 8—10 óráig este.

Iskolás gyermekek más napon 7—9 óráig. Tandij 2 havi idény 10 forint. Haladók-nak 7 forint. Védnökség alatti gyermekek 12 forint, haladók 8 forint.

Beiratkozni lehet **Nagy-Körös-utca 22. szám alatt.**

Kiváló tisztelettel

233.

Sára Miklós,

az Orsolya-zárda és az ev. ref. új leány-internátus állandó táncztanítója.

Bérleti hirdetemény.

A Peczeszöllös község tulajdonát képező s Nagyvárad mellett 10 percnyi távolságra levő, ugynevezett

'Jégpincze' vendéglő (nyári mulatóhely)

a hozzá tartozó mintegy 70—80 méter hosszú jégpinczével és az ugyancsak ott lévő jégtermelő helylyel együtt 1902. év január 1-től haszonbérbe kiadó.

Feltételek Peczeszöllösön a jegyzői irodában tudhatók meg.

(234) 1—1

Előljáróság.

Kitünő borok.

Szőlőmből beköltözvén, lakásomon úgy idei ujbort, mint ó kiváló finom palaczkozott boraim — literes üvegekben — úgy nagyváradi, mint ménesi és gyoroki szőlőim terméséből eladók 32 krtól 1 f. 20-ig literenként, üveg nélkül.

Kitünő saját termelésű csemege szőlőt is adok el különként 45 krajczárért, — míg készletem tart.

Molnár Lajos,

Schlauch-tér, 18.

230.

1.000.000
KORONA
ESETLEG A LEGNAGYOBB NYEREMÉNY!!

JEGYZÉKE az
50,000 nyereménynek.
Legnagyobb nyeremény a legszerencsésebb esetben:
1.000,000 korona!

Az összes nyeremények 5 hónap alatt kisorsolhatók és készpénzben fizethetők.

	Korona
1 jutalom	600000
1 nyer. á	400000
1 . . .	200000
2 . . .	100000
1 . . .	90000
1 . . .	80000
1 . . .	70000
2 . . .	60000
1 . . .	40000
3 . . .	30000
1 . . .	25000
2 . . .	20000
3 . . .	15000
31 . . .	10000
67 . . .	5000
3 . . .	3000
432 . . .	2000
763 . . .	1000
1238 . . .	500
90 . . .	300
31700 . . .	200
3900 . . .	170
4900 . . .	130
50 . . .	100
3900 . . .	80
2900 . . .	40

50,000 nyer. és jut. kor. összegben **13.160,000**

Kiváló szerencse TÖRÖK-nél

Nagyon sokan szerencsések lettek általunk. Öt és fél millió koronánál többet nyertek nálunk nagyrabesült vevőink. Az egész világ legesélydusabb sorsjátéka a mi m. kir. szab. osztálysorsjátékunk, mely nemsokára újból kezdetét veszi.

100,000 sorsjegy **50,000** pénznyereménnyel sorsoltatik ki, tehát az összes sorsjegyek fele nyer a mellékelt sorsolási jegyzék kimutatása szerint.

5 hónap alatt összesen **Tizenhárom millió 160,000** koronát, egy hatalmas összeget sorsolnak ki. Az egész vállalat **állami felügyelet** alatt áll.

Az I-ső osztály **eredeti sorsjegyeinek** tervszerű betétjei a következők:
egy nyolczad (1/8) forint —.75 vagyis **1.50** korona
egy negyed (1/4) > **1.50** > **3.—**
egy fél (1/2) > **3.—** > **6.—**
egy egész (1) > **6.—** > **12.—**

A sorsjegyeket **utánvétellel** vagy a **pénz beküldése** ellenében küldjük szét. Hivatalos tervezet díjtalanul. Megrendeléseket kérünk, tekintettel arra, hogy a **nyereményhúzások** már november hó 21., és 22-én lesznek, azonnal, de legkésőbb

f. év november hó 21-ig bizalommal hozzánk küldeni.

Török A. és Tsa. BANKHÁZ

B u d a p e s t,
Hazánk legnagyobb detail osztálysorsjáték üzlete.
Főáruházi osztálysorsjáték osztályai:
1. Váci-körut 4.
2. Muzeum-körut 11.
3. Erzsébet-körut 54.

Rendelőlevél levágandó. **TÖRÖK A. ÉS TÁRSA** bankháza Budapest.

Kérek részemre I. oszt. m. kir. szab. osztálysorsjáték eredeti sorsjegyet a hivatalos tervezettel együtt küldeni.

Az összeget korona összegben { utánvételezni kérem } A nem tetsző tör-
postautalvánnyal küldöm } lendő
mellékelem bankjegyekben (bélyegekből)

Pontos cím: _____

KOZGAZDASAG.

Kecskés Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántúli eredeti távirata. —

Hesárvidék.

Budapest, nov. 9.

Buza októberre	7 84
Buza áprilisra	8 80
Tengeri	5 14
Rozs okt.	6 69
Zab ápr.	6 98
Káposzta, reptka, aug.	—

Értéktőzsde

Budapest, nov. 9.

Osztrák hitel	625 50
Magyar hitel	629 50
Allamvasut	624 50
Rizsamurányi	416.—
Magyar jelzalog	483.—
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1901. nov. 9-én.

Magyar aranyjárdék 4%	118 —
Magyar koronajárdék	192 90
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4,75%	21 25
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	100 25
Magyar keleti vasuti államkötvény 1878-ból	119 —
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	98 25
Italiakeresi jog megváltási kötvény	99 75
Horváth-szlavónföldterhermentesítési kötvény	93 50
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölcsön	178 50
Tiszszabályozás szegeci sorsjegyek kölcsön	144 —
Osztrák járadékpapírban	98 20
Osztrák járadék ezüstben	98 05
Osztrák járadék aranyban	118 90
Osztrák korona járadék	95 25
Osztrák államsorsjegyek	188 50
Osztrák magyar bank részvény	16 02
Magyar hitelbank részvény	632 —
Osztrák hitelintézet részvény	618 —
Párisi vista	95 20
20 frankos arany (Napoleonkor)	19 04
Németbirodalmi márka	239 10
London vista	95 20
20 márkás arany	28 47

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

AZ

„ÖRZŐANGYAL NAPTÁRA“

1902-re

megjelent.

Tartalma: vonzó és igaz **örzőangyal-történetek** és lélekmegjelenések. Sok **másféle tanulságos és mulattató elbeszélés**. Nagyszámu jó adoma. Tréfás játékok stb.

E naptár **külsőleg** is egyike a **legcsinosabbaknak**; **belül** pedig egy **gyönyörűen színezett szentkép**, de más érdekes képek is díszítik.

Jövedelme a darnói Szűz Mária templom javára fordítatik.

Egy naptár ára 60 fill., postával együtt **Tömegesen olcsóbb.**

A darnói templom javára kibocsátott **sorsjegyekből** még több ezer van készletben.

Huzás f. évi december 15-én.

Egy sorsjegy ára 1 kor., 5 sorsjegy 4 kor., ajánlott levélben 4 kor. 35 fill.

Darnó, Mosonmegye.

A plébánia hivatal.

281.

Most lehet legolcsóbban
női és férfi fehérneműt, vásznat és asztalneműt
beszerezni!

Menyasszonyi kelengyék!

Teljes végeladás!

Kunz József és társa cég,

Nagyvárad, Szt. László-tér.

225-0-108

Tisztán kezelt, természetes hegyi-
BOROK KIMÉRÉSE.

Mertz Nándor

Nagyváradon, N.-Körözs-utca, Mertz-ház.

Telefonösszeköttetés: 134. sz.

Borárok leszállítása!

VALÓDI MAGYAR BOROK!

Nagymennyiségű kedvező bevásárlásaim folytán azon kellemes helyzetben vagyok, hogy képes vagyok, míg ezen készletem tart,

kitünő minőségű boraimat

a következő **előnyös** árban úgy nagyban, mint kicsinyben **ki-mérve is** elárusítani.

Idei karczos, hegyi ujbó, literje 28 kr.,

— 100 liter: 18 frt. —

Idei karczos, hegyi ujbó, rizling, lit. 32 kr.

— 100 liter: 21 frt. —

Kitünő asztali ó-bó, literje 32 kr.

— 100 liter: 22 és 23 frt. —

Magyarádi asztali ó-bó	literje 40 kr.
Magyarádi pecsenyebó	» 50 «
Magyarádi bakator	» 60 »
Asztali veres bó	» 44 »
Ménesi »	» 64 »

VALÓDI borból égetett **COGNAC**, literje 2 frt.

COGNAC PALACZKOZVA A LEGOLCSÓBB ÁRBAN!

Finom Jamaicai Rum, literje 1 frt.

Mindennemű **üvegelt-, csemege és pezsgőborok!** — Ajánlom jól berendezett fűszer- és csemege-üzletemet.

Tisztelettel

Mertz Nándor.

Borüzletem mindennap, tehát **vasárnap is egész nap** nyitva van s mindennemű borok poharanként is kiszolgáltatnak. — **Vidéki megrendelések pontosan teljesítetnek, helyben házhoz szállítanak!**